

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De contritionis veritate aureum opus Fratris Joa[n]nis
Viualdi de Monte regali. ordinis fratrum predicatoru[m]
sacre pagine professoris**

Vivaldus, Joannes Ludovicus

[Augsburg], 1518

VD16 V 1772

De prima circu[m]stantia persone.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30734

Aggrauāres circūstantie

bia explanat sup hac materia. Et itez in. j. ij. q. vij. ar. ij. li. ij. z. liij. Hoc idē dīf-
fufe in. j. ij. q. xvij. per totum.

De circūstantijs aggrauātib; pctm̄ in spēali. Et p̄mo agīf
de circūstantia persone.

e Xplcauimus altq̄ in gnālī de circūstantijs pctōz: sed qz recte scō Tho.
sermōes morales vniuersales minus sunt viles eo q̄ actiones in par-
ticularib; sunt. Nō nūc magis in p̄ticulari de numero circūstantiaz ag-
grauantū pctā agendū est vt pctōi q̄ verā q̄rit p̄ficere p̄niam possit diligēt-
rememorare ac discutere int̄itates suas/ necnō curare morbiditas pctōz egrē-
tudines: ac tandē humores vtrulētos euomere a stomacho languētis aie: qz re-
ste Hiero. ianua p̄tutū ac fundamentū totū p̄fectiōis est p̄scie puritas ac cor-
dis mūdicia. Est ḡ p̄siderandū q̄ splēdor ecclie Tho. in. liij. li. sen. di. xvj. vbi
mouet dubiū: vtrū p̄uenient enumerent circūstantie. Et itez in. j. ij. q. vij. ar. liij
assignat septē circūstantias aggrauātes pctm̄/ sic dicēs Tul. in sua r̄hef. assi-
gnat septē circūstantias q̄ hoc p̄su p̄tinent. Quis/ qd/ vbi/ q̄b; auxilijs/ cur/ q̄
modo/ qn̄. Cōsiderandū est em̄ in actib; humanis: q̄s fecit: q̄b; auxilijs: vel in
strumētis fecerit/ qd fecerit/ vbi fecerit/ cur fecerit/ quō fecerit/ z qn̄ fecerit.
Sed Aristo. in. liij. li. Et hī addit aliā. s. circa qd. A Tullio cōprehēdit sub qd
Hec Tho. ḡ aut Raymū. de pena fori: natione Cathalan. ordīntis p̄re-
dicatoz q̄ decretales cōp̄lauit de mādato Gregorij noni: z p̄la alia volumina
edidit p̄clarissima/ vtr nō solū in diuinis scriptur̄s eruditissim̄: sed humanaz
legū ac sacroz canonū/ necnō seculariū litteraz sagacissimus int̄pres: q̄ rā in
vita q̄ in morte/ ac post mortē miracul claruit. Hic ad p̄dictū nūerū circūstā-
tiaz addidit octauā. s. q̄tēs. Et vbi sc̄us Tho. z Petr̄ de palude z alij in ver-
su pallegato dicūt: q̄b; auxilijs. Ip̄e Ray. dr: p̄ q̄s q̄tēs. Et idē rā forma p̄sūz
sic. Quis/ qd/ vbi/ p̄ q̄s/ q̄tēs/ cur/ quō/ qn̄. Iste ḡ octo circūstantie sunt diligēt
examīnāde: z p̄cipue qn̄ trahūt pctm̄ ad aliud genus. Dicūt aut̄ trahere ad aliū
genus qn̄ hnt spēalē repugnantia ad aliqd̄ p̄ceptoz diuīe leḡ. Verbi grā: furtū
rā simplex repugnat huic p̄cepto. Nō furtū facies. Si vō stat furtū in loco sa-
cro: tūc furtū rōne loci sacri h̄z repugnantia ad aliū p̄ceptū qd̄ est de veneratio-
ne sacroz: z sic addit nouā spectē pcti: s; videam̄ de singul̄ circūstantijs.

De nūe-
ro circū-
stantiaz.

De p̄ima circūstantia persone.

Digni-
tudo p̄so-
ne aggra-
uat pctm̄
z quomō

p P̄ima t̄gīf circūstantia aggrauās pctm̄: sumit̄ ex parte agētis p̄ncipalis
siue p̄sone peccātis: q̄ designat̄ in p̄su pallegato: cū dr̄ q̄s. Hec circūstan-
tia fm̄ Tho. in. liij. li. sen. di. xvj. respicit magis p̄ditōes p̄sone peccātis
quātū ad p̄prietates ip̄ius q̄ substantiā p̄sone. s. cuius status: cuius dignitatis:
cuius officij: cuius potestatis: cuius virtutis: cuius scientie: cuius sapientie:
cuius ordinis: cuius etatis: cuius sexus: quia ex cōditōne p̄sone variat̄ substā-
tia actus humani: eo q̄ aliquid competit vni p̄sone: quod non competit alte-
ri: vt dicit̄ beatus Thomas. Propterea in p̄ima secūde. q. lxxij. articulo. x. di-
cit̄ sc̄us Thomas q̄ magnitudo vel excellentia persone peccantis aggrauat
peccatū: quod ex deliberatione procedit. Secus de peccato quod prouenit ex
surreptione p̄pter infirmitatē humane nature: quia tale pctm̄ minus imputat̄
ei qui est maior in virtute: eo q̄ minus negligit̄ huiusmodi peccata reprimere:
q̄ tamē omnino subterfugere infirmitas humana nō sinit. Et ideo peccata ex
deliberatione p̄cedētia: tanto magis alicui imputant̄: quāto fuerit maior vtr̄-
tute: sciētia: dignitate vel merito. Cū Isidorus in. ij. lib: o de summo bono. ca.
xvij. dicit̄ sic. Peccata q̄ incipientibus leuia sunt perfectis viris graua repū

tant. Tanto enim maius cognoscit esse peccatum quanto maior quod peccat habet. Et
 scit enim delicti cumulus iuxta ordinem meritorum. Et sepe quod minoribus ignoscit/
 maioribus imputat. Hec Iuliano. Et Juuenalis in satyra. viij. ait: Omnis animus
 cum tanto spectat in se crimine huius quanto quod peccat maior habet. Ratio huius est quadri-
 plex secundum Thome ibidem. Primo quod quod maiores facilius possunt resistere peccato. Puta
 quod excedit virtute/aut scientia/aut dignitate. Iohannes Lu. xij. ca. dicit: Seruus sciens vo-
 luntatem domini et non faciens/obigne plagis vapulabit multis. Et. ij. Pe. ij. caplo
 Bellus enim erat illis non cognoscere vitam iustitiae/et post agnitionem rectorum
 conuerteret ab eo quod illis traditum est sancto mandato. Contingit enim eis illud ve-
 ri puerbij: Canis reuersus ad vomitum: et sus lota in volutabro luti. Hec ibi.
 Propter hoc dicimus quod grauissimum fuit peccatum primi angeli quod scientia/ dignita-
 re/pulchritudine/et fortitudine/ceteros angelos superabat. Sic pariter dicimus quod
 peccatum adae fuit grauissimum: quod adam habuit omnem cognitionem possibilem natura-
 liter homini: et fuit creatus in habitibus naturalibus integris et perfectis. Iohannes scus
 Thomas in prima parte. q. xciiij. ar. ij. dicit: Sic primus homo institutus est in statu per-
 fecto/ quantum ad corpus: ut statim possit generare: ita institutus est in statu per-
 fecto/ quantum ad animam: ut statim possit alios instruere et gubernare. Non potest
 autem aliquid instruere nisi habeat scientiam: Et ideo primus homo sic institutus est a
 deo ut haberet omnem scientiam/ in quibus aptus natus est instrui. Et in responsio-
 ne ad primum argumentum dicit sic: Primus homo habuit scientiam omnium per spectus
 es a deo infusas: nec tamen scientia illa fuit alterius rationis a scientia nostra/ si-
 cut nec oculi quos ceco nato christus dedit fuerunt alterius rationis ab oculis quos
 natura produxit. Hec sanctus Thomas. Et quo patet quod Adam habuit excellen-
 tiam scientiam/ et ideo grauius peccauit. Hinc Iuliano. in. ij. lib. de summo bono. c.
 xvij. ait: Eva peccauit ignorantia: Adae vero industria/ quod non seductus: sed scilicet
 prudens peccauit. Secundo grauius peccat maiores propter ingratitude: **Gravius**
 quia omne bonum quo aliquid magnificat: est dei beneficium: cuius homo fit ingratu- **peccant**
 sus peccando: Et quantum ad hoc quilibet maioritas etiam in temporalibus bonis **maiores**
 peccatum aggrauat. iuxta illud Sap. vi. cap. Potentes autem potenter tormenta pa- **propter ingrat-**
 rentur: Iohannes ratione ingratitude homo grauius peccat in lege gratie quam in lege **tudinem**
 veteri. Et baptizatus grauius peccat quam non baptizatus. Et clericus in sacris
 grauius peccat in eodem genere peccati quam religiosus qui non est in sacris. Et simi- **Nota oia**
 liter fidelis adulter grauius peccat quam infidelis: tum propter notitiam vitae ex **diligenter**
 fide: tum etiam propter sacramenta fidei quibus est imbutus et quibus peccando con-
 tumeliam facit: ut inquit sanctus Thomas in. ij. q. x. ar. ij. in responsione ad
 tertium argumentum. Iterum sanctus Thomas in. j. q. cxvj. ar. ij. in respo-
 sione ad secundum argumentum dicit sic: Si quis post acceptam gratiam noui tes-
 tamenti peccauerit/ maior pena est dignus tanquam maioribus beneficiis in-
 tus et auxilio sibi dato non utens. Sed questio animam pullat. Diceret aliquid:
 Si plus puniatur peccator christianus quam infidelis: videtur quod melius esset ut omnes
 essent infideles: Huius questionis respondet sanctus Thomas in commento au-
 reo super epistolam ad Hebraeos ca. x. lectione. ij. vbi dicit: Aliiter possumus loqui
 de illis qui fidem contemunt: quia isti proprie sunt contemptores. Et aliter de illis
 qui ex ignorantia fidem annunciatam non tenent: quia talibus peccatum infidelita-
 tis non imputatur: Sed ille qui fidem annunciatam contemnit grauius puni-
 tur: quia peccatum infidelitatis maximum est. Si ergo comparemus iudeum et chris-
 tianum qui non contemnit et vterque sit adulter tunc grauius puniatur christianus
 quam iudeus: quia non solum pro adulterio: sed etiam quia magis ingratus est. Hec
 Thomas. Tertio grauatur peccatum propter speciale repugnantiam actus pecca-
 ti ad magnitudinem persone: sicut si princeps iustitiam violat qui ponitur custos
 iustitiae. Et si sacerdos fornicetur qui castitatem vovit. Contra similes ait Paulus

De circūstantiis aggrauātibz

ad Rom. ij. c. Qui ḡ aliū doces teipm nō doces: Qui p̄dcas nō furandū furaris: Qui dicit nō mechandū mecharris: Qui abominaris idola sacrilegū facis: Qui in lege gloriaris p̄ preuaricationē legis deum in honoras: Nomē em̄ dei p̄ vos blasphemaf̄ inf̄ gentes. hec Paulus. Que verba s̄m Thomam in cōmento aureo sup̄ epla ad Rom. iij. c. lectōe. iij. p̄nt legi interrogatiue quasi cū q̄dam indignatiōe. Vel remissiuē q̄st̄ asserendo similitū mactetam. Etiaz Esa. j. c. atr: Principes tui infideles socij furū. Om̄es diligūt munera sequunt̄ retr̄buriones: pupillo nō iudicant z cā vidue nō ingredit̄ ad illos. Itēz Esate. iij. ca. d̄ sic: Dominatores ppl̄i mei inique agūt̄ q̄ me dicit̄ dñs: z iugit̄ tota die nō me meū blasphemaf̄: Propt̄ hoc sciet̄ ppl̄s me⁹ nomē meū in die illa: qz ego ipe uaf̄ p̄pter q̄ loquebar: ecce adsum. Hec ibi. Quarto grauat̄ pctm̄ p̄pter exemplum siue scandalū scandalū: quia vt inq̄t̄ Greg. In exemplum vehemēter culpa extendit̄ qm̄ p̄ reuerētia gradus pctōz honorat̄. Ad plurimū etiam noticiam pueniūt̄ peccata maiorū z magis hoies ea indigne ferunt: iō si vīr vel mulier nobilit̄ aliquā turpitudinē faceret magis ignominiosum esset pctm̄ q̄ si illud faceret rustic⁹. Propt̄ea d̄t̄ s. Thomas in. ij. q. cxxxvij. ar. x. q. pctm̄ religiosi grauius ē pctō secularis tr̄sp̄r: scz rōne voti: ratiōe cōtemptus: z ratiōe scādali. Si p̄o religiosus nō ex cōtemptu: sed ex infirmitate vel ignorantia aliq̄d pctm̄ qd̄ nō est contra votum sue professionis committit̄ absq̄ scandalo/puta in occulto: leuius peccat̄ eodem genere pcti q̄ secularis: qz pctm̄ eius si sit leue quasi absorbetur ex mlt̄is operibz bonis que facit̄. Si p̄o sit mortale facili⁹ ab eo resurgit̄. Et iō nota s̄m Thomā vbi s̄. in responsiōe ad tertiuū argumētū: q̄ si religiosi ad hoc pueniant vt ex cōtemptu peccent: efficiunt̄ pessimi z maxime incorrigibiles. In Augustinus ad plebē hipponēsem ait: Ex quo deo seruire cepti: quō difficile sum expertus meliores q̄ qui in monasterijs p̄fecerunt. Ira nō sum expertus pctiores q̄ q̄ in monasterijs deliquerunt. Et sic etiā intelligit̄ illō Chryzostomi sup̄ Barth. xxxij. ca. vbi dicit̄: Latet delinquentes facile emendantur Clerici autē si male vixerūt̄ inemendabiles sunt. Et p̄p̄te religiosi q̄ peccāt̄ ex cōtemptu dicunt̄ h̄re colla sub iugo diaboli. De quibz Hiero. ad Damasuz papam in epla q̄ incipit̄: Britudinis tue interrogatio/disputatio fuit̄. ita inq̄t̄: Sathanas cū aliq̄e sua arte decepit̄ z p̄rium ei imposuerit iugū ultra ad vlt̄ctoz abundantia nō pcurat sciens eū iam mortuū. Hec Hiero. Et sic patet de circūstantia p̄sone peccātis.

De circūstantia q̄ntitatis opis vel facti

Ecūda circūstantia aggrauās pctm̄ sumit̄ ex pre q̄ntitatis opis vel facti
s Hec designat̄ in p̄su p̄dicto p̄ ly p̄bū qd̄. Per qd̄ intelligere debes sub
stantia v̄l cōditionē facti v̄l opis p̄petrati. Nā s̄z Tho. in. iij. li. sniaz dis.
xvj. p̄ hāc circūstantia importat̄ rō mal̄i in actu. Et iō sic circūstantia finis est p̄
ma in aggrauādo pctm̄ vt dicem⁹: qz q̄ntitas malicie pcti magis cōsiderat̄ s̄m
relationē ordinārā in finē. Sic parit̄ h̄ circūstantia q̄ntitatis d̄t̄ secūda in aggr̄
uando pctm̄: qz om̄ia que p̄nt pctō sp̄m tribuere in hac circūstantia includunt̄
z he sūt in quibz cōsistit̄ actus moral̄ q̄tum ad bonitatem vel maliciam. Et p̄
pter hoc P̄hus dicit̄ in tertio lib. Ethicorum. q̄ p̄ncipalissima in actu sunt: in
quibz cōsistit̄ actus z cui⁹ gr̄a. Alie vero circūstantie magis z minus aggr̄uant̄
s̄m q̄ his duabz magis vel minus p̄inq̄ sunt. Et iō t̄ps z loc⁹ minus aggr̄uare
nata sunt: qz sunt oino extrinseca. S̄z inter ea cōditio p̄sone magis: qz agens
directi⁹ r̄ndet̄ finit̄. Et post hanc modus q̄ r̄ndet̄ actus: z post hunc instrumentū
qd̄ p̄tinet ad modū. Et h̄ qd̄ vt in pluribz accipiendū est ita esse: tamen nihil
prohibet in aliquo aliter se habere: qz sermōes q̄ sunt in moribus nihil veterē